

השומר אורחי אנוכי?

עו"ד כרמית בר-און - שותפה בכירה וראש מחלקת מלונאות ותיירות במשרד יהודה רוה ושות' עורכי דין מרצה לדיני מלונאות ותיירות באוניברסיטת בן גוריון

מלאכותית של אחריות המלון, כאשר אין בה תועלת רעיונית או כלכלית, ושכונת המחוקק לא הייתה הטלת חובת שמירה על חפצי האורח המצויים בחניית המלון.

על אף האחריות המורחבת שהחוק מטיל על המלון, חוק השומרים פוטר את המלון מאחריות לשמירת חפצי אורח בשני מקרים:

(1) סעיף 12(ג) קובע: **"היו הנכסים כספים, ניירות ערך או חפצי ערך אחרים, לא יחול סעיף קטן (ב) אלא אם הודיע עליהם האורח לבעל המלון ומסרם, לפי דרישתו, להחזקתו."** יחד עם זאת, במקרה הספציפי נמנע בית המשפט מקביעת דין המלון, משום הגנב התברר כעובד המלון, ולכן נקבע שאחריות המלון הינה כשל שומר שער עיקרי. לביטול השופט טורס, מסקנה זו מתיישבת עם הרציונאל של הטלת אחריות על בית מלון, גם כאשר אין הוא מחזיק בכנס.

הוראת חוק זו (שנחקקה ב-1967, כאשר טרם הוצבו כספות אישיות בחדרים והייתה רק כספת מרכזית בקבלה) נועדה, בין היתר, לאפשר שמירה מוקפדת יותר על חפצי ערך של אורחים וכן נועדה למנוע תרמיות מצד אורחים שיטענו כי חפצי ערך שהביאו עימם נגנבו או אבדו במלון.

בפסק הדין שנזכר לעיל בעניין **יחיאל קרייסברג נ' מלונות מוריה בע"מ**, התייחס כבוד השופט חשין להגדרת "חפצי ערך": **"יש לקבל את הגישה הרואה בתכשיטים שמישים ולא יקרים במיוחד כגון עגילים, שעוני יד, טבעות וכו' מעין פרטי לבוש שאין חובה להציעם להפקדה בכספת המלון, שכן גישה אחרת תוביל למצב בלתי מעשי ובלתי נסבל, הן מבחינת בעל המלון והן מבחינת אורחיו - כאשר האורחים יצטרכו להשתרך בתור ארוך ליד כספת המלון, כאילו היה זה תור בבנק, כדי להפקיד ולמשוך לסירוגין תכשיטים שמישים, במקום לבלות את חופשתם במנוחה או בפעילות נופש לפי טעמם ובחירתם"**. כמובן שאילו פסק דין **קרייסברג** היה ניתן היום, ההתייחסות הייתה כנראה שונה במעט, הואיל והיום הפקדה בכספת האישית שבחדר יכולה להיחשב כמסירת חפצי ערך להחזקת המלון.

(2) סעיף 12(ד) קובע: **"בעל מלון פטור מאחריות לפי סעיף זה, אם לא ניתנה לו הודעה על אבדן הנכס או על נזקו תוך זמן סביר לאחר שנודע על כך לאורח או שהיה עליו לדעת על כך"**. האורח איננו יכול "להיזכר" כעבור זמן שנכסיו נגנבו או אבדו במלון. המחוקק מצמצם בכך את אחריות המלון ומונע מצבים בהם חודשים לאחר אירוח, יגלה האורח שנכס חסר ויחזור למלון בדרישה לפצותו. הודעת האורח צריכה להינתן זמן סביר לאחר שנודע לו על אבדן או נזק, או זמן סביר לאחר שהיה עליו לדעת על כך.

כאמור, הפסיקה בעניין אחריות מלון לשמירה על חפצי אורחיו הינה ענפה, אך סובלת מחוסר עקביות ומחוסר אחידות, ונראה כי המילה האחרונה בסוגיה זו טרם נאמרה. יש צורך ב"הלכה פסוקה" של בית המשפט העליון לעניין הפרשנות והיישום של הוראות סעיף 12 לחוק השומרים, אשר תכניס וודאות וסדר בכל הקשור לחובות המלון לשמירת חפצי אורחיו.

"חוק השומרים, תשכ"ז-1967", שסבורה כי המלון הינו שומר שער טפל, אלא אם הנכס דווח והובא לידיעת בית המלון כאמור בסעיף 12(ג) לחוק השומרים, לפיו "היו הנכסים כספים, ניירות ערך או חפצי ערך אחרים, לא יחול סעיף קטן (ב) אלא אם הודיע עליהם האורח לבעל המלון ומסרם, לפי דרישתו, להחזקתו". יחד עם זאת, במקרה הספציפי נמנע בית המשפט מקביעת דין המלון, משום הגנב התברר כעובד המלון, ולכן נקבע שאחריות המלון הינה כשל שומר שער עיקרי. לביטול השופט טורס, מסקנה זו מתיישבת עם הרציונאל של הטלת אחריות על בית מלון, גם כאשר אין הוא מחזיק בכנס.

פסק הדין הנ"ל סותר לכאורה פסק דין שניתן ע"י בית משפט השלום בירושלים בתא. 9415/88 **יחיאל קרייסברג נ' מלונות מוריה בע"מ**, שקבע שהמלון הינו שומר שער עיקרי. באותו עניין נגנבו מחדר התובעים במלון חפצים שונים ובהם עגילי זהב משובצים יהלומים, כאשר התובעים לא הודיעו לפקיד הקבלה על הימצאות העגילים. בית המשפט קבע כי המטרה העיקרית של ההחזקה הלא ישירה של המלון בכנסי האורח, היא למטרת שמירה, ועל כן יש לראותו כשומר שער, ששמירת הנכס היא המטרה העיקרית של ההחזקה ועל כן הוא אחראי לנכס, אלא אם יוכח שהנזק נגרם עקב נסיבות שלא ניתן לחזות ולאו למנוע (ולא עקב רשלנות).

בפסק דין שניתן ביום 6.2.13 ע"י בית משפט השלום בכפר שבע בתק. 22879-07-12 בעניין **שלום נ' ישרוטל בע"מ**, קבעו השופטים כי "מדובר בשמירה מדרגה שניה **הטפלה** למטרה העיקרית - אירוח האורח במלון" וכי "אין מדובר בעסקת שמירה ישירה". במקרה זה דובר על פריצת רכב בחניה ההיקפית במלון ריבירה באילת ונגיבת פרטים מהרכב ובדן עסק מערכת רמקולים בשווי 2,500 ש"ח. פסק הדין פסק בדן שטח חניה שאינו מקורה (כניסת רכבים אליו אפשרית רק לאורחי המלון, אך הוא שטח פרוץ להולכי רגל. מובהר היטב באמצעות שילוט מתאים כי הנהלת המלון איננה אחראית לנעשה בו).

השופט איתי ברסלר-גונן קבע כי "לגבי שטח שכזה, סבורני כי הטלת אחריות על המלון, בהתבסס סעיף 12 לחוק השומרים, ובמנותק מבחני השומרים הרגילים, הינה הרחבה מרחיקת לכת של הסדר האחריות הספציפי שבחוק, והיא אינה ראויה. לא רק שהדבר מנוגד למציאות, **אלא שהוא עלול להטיל חובה לא ריאלית על המלון**, אשר עשויה לייקר שלא לצורך את עלויות האירוח" (ההדגשה אינה במקור כ.ב.). במסגרת פסק הדין מבקר השופט את החלטת בית המשפט בתק. 3644/06 **עסיס נ' רשת מלונות פתאל** (24.7.2006). לפיה "מעצם טבעו של בית מלון, יש לקבוע כי שמירת רכב האורח היא חלק אינטגרלי מהשירותים הניתנים", וקביעה דומה לה שניתנה בתא. 5602/01 **אסולין ניסים נ' לקסן ישראל בע"מ** (11.7.2005).

השופט ברסלר-גונן קבע כי מדובר בהרחבה

מעטים הם החוקים במדינת ישראל המייחדים סעיף מפורש ומויחד להסדרת היחסים המשפטיים בין בית מלון לבין אורחיו. מפליא איפוא שבשנת 1967, כשתעשיית המלונאות בארץ הייתה בחיתוליה, מצא המחוקק לנכון להסדיר באופן מיוחד את היחסים בין בית המלון לבין אורחיו, בכל הנוגע לשמירת רכושו של האורח.

חוק השומרים התשכ"ז-1967, אשר עקרונותיו מבוססים על הסדרים דומים המצויים במשפט העברי (משנה שבועות פ"ח מ"א), מבחין בין **"שומר חנים"** לבין **"שומר שער"**. "שומר חנים" הינו מי ששומר נכס שאין לו בשמירתו טובת הנאה לעצמו, בעוד "שומר שער" הינו השומר נכס המקבל תמורה בעד השמירה או שיש לו בשמירתו טובת הנאה אחרת לעצמו.

סעיף 2 לחוק השומרים עוסק באחריותם של שני סוגי השומרים; בעוד שומר חנים אחראי לאבדן הנכס או לנזקו רק אם נגרמו ברשלנותו, שומר שער אחראי לאבדן הנכס או לנזקו, גם אם הנזק נגרם ברשלנותו ובלכד שהנזק לא נגרם עקב נסיבות שלא היה ביכולתו לחזותן מראש ולא יכול היה למנוע תוצאותיהן. שומר שער יהיה פטור מאחריות לאבדן הנכס רק בנסיבות של "כוח עליון", שלא היה מסוגל לחזותן או למנוע (כגון אבדן נכס כתוצאה מפיגוע, פגעי טבע וכיו"ב).

חוק השומרים קובע סייג לאחריות של שומר שער: אם מטרת שמירת הנכס הינה **טפלה** למטרה העיקרית של החזקתו, פטור השומר אם אבדן הנכס או נזקו נגרמו שלא ברשלנותו (בדומה לשומר חנים).

סעיף 12 לחוק השומרים, התשכ"ז-1967 מוקדש באופן ייחודי לאחריות מלון לנכסי אורח הנמצאים במלון תחת הכותרת "דין בעל מלון". המחוקק סבר שיש לייחד סעיף מיוחד בחוק השומרים, מכיוון שמלון מהווה "A man's home away from home" וכזה, עליו להבטיח לאורחיו תחושת ביטחון, כאילו היה ביתם. לפי סעיף 12(ב) לחוק השומרים: **"לעניין נכסים של אורח הנמצאים במלון, דין בעל מלון כדין שומר שער"**, כלומר, חוק השומרים קובע כי דין המלון כדין שומר שער - שומר בעל אחריות מורחבת.

אך איזה סוג "שומר שער" הוא בעל מלון? שומר שער שמקבל תמורה בעד שמירת הנכסים, או, שומר שער שמטרת השמירה טפלה למטרת ההחזקה העיקרית? לדעת רוב המלונאים, שמירת החפצים **טפלה** למטרה העיקרית, שהרי אורחי המלון מגיעים כדי להתארח במלון ושמירת חפציהם היא פועל יוצא של שהייתם - המלון איננו במהותו עסק "שמירת חפצים". עם זאת, לא כך קבעו בהכרח בתי המשפט, אשר פסיקתם בסוגיה אינה עקבית ואחידה.

כך, בתק. 60549-07-13 **טקסירו ואח' נ' מלונות פתאל בע"מ** (מיום 2.4.14), השופט יוסי טורס ציטט את דעתה של ד"ר שירלי רנר (מתוך ספרה